
3 Vragenuur

Vragen van het lid Gesthuizen aan de minister van Veiligheid en Justitie over **het bericht dat de vereniging van institutionele beleggers wil dat het OM stopt met schikkingen.**

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Voorzitter. Verschrikkelijke daden moeten worden bestraft en de daders moeten worden aangepakt. Dat geldt ook voor degenen die het vertrouwen in ons economische stelsel op een heel grove wijze hebben beschaamd. Mensen die willens en wetens voor miljoenen, wat zeg ik, voor honderden miljoenen anderen hebben opgelicht. Veelvuldig wordt er echter geschikt door het Openbaar Ministerie als het gaat om fraudezaken. Degenen die voor honderden miljoenen hebben geprobeerd op te lichten in de vastgoedfraude, hoeven niet voor de strafrechter te verschijnen. Zij komen vrij met het terugbetalen van de winst, met een boete en met een taakstraf.

Een belangrijke verdachte in de vastgoedfraudezaak van Klimop meldt zich sinds zijn schikking met het Openbaar Ministerie dan ook weer op de markt als een betrouwbare partner. Vanuit die markt komt nu de roep om duidelijkheid. Laat ik stellig zijn, dat is niet alleen een roep vanuit de vastgoedmarkt, dat is een roep vanuit de hele samenleving. Was het niet een partij uit de huidige regeringscoalitie die in de campagne afgelopen zomer gebruikmaakte van de leus "Voor iedereen die straf verdient: straf"? Criminelen die vrijkomen met de schrik: dat beschadigt het vertrouwen in ons rechtssysteem. Bovendien wordt daardoor het principe van gelijk recht voor iedereen aangetast. Alleen rijken kunnen namelijk een schikking betalen. Bovendien komt er bij een schikking geen uitspraak over schuld of onschuld. Het is een mentaliteit van "laat maar waaien". Er wordt geknaagd aan de basis van de rechtsstaat.

Ik heb twee vragen aan de minister. Gaat de minister nu eindelijk stoppen met het goedkeuren van schikkingen bij grootschalige fraude? Hoe gaat hij om met de vraag uit de markt om duidelijkheid?

Minister **Opstelten**:

Voorzitter. Ik dank mevrouw Gesthuizen voor haar vragen. Schikking is onderdeel van ons systeem van aanpak van fraude en misdrijven. In de Kamer wordt over dit systeem gedebatteerd. Factoren die een rol spelen bij schikking zijn een snelle en effectieve afdoening, substantiële straffen, snelle schadeafhandeling en de inzet van schaarse opsporings- en vervolgingscapaciteit. Het gaat om het totaal van factoren, waarbij doelmatige, effectieve en krachtige rechtshandhaving vooropstaat. Het is ook openbaar, omdat telkens als een straf of een schikking plaatsvindt, een persbericht de deur uitgaat, met daarin de naam van verdachte, een summier feitencomplex, de hoogte en aard van de transactie en de strafbare feiten krachtens het Wetboek van Strafrecht.

De tweede vraag van mevrouw Gesthuizen is hoe we omgaan met de vraag uit de sector. Er is overleg tussen

het OM en de sector. Er zijn afspraken over gemaakt en er zijn data vastgelegd om daarover te spreken. Het is echter niet mogelijk, ook juridisch niet, om te stoppen met schikkingen. De overheid kan schikkers niet uitsluiten van bijvoorbeeld openbare aanbesteding. De uitsluitingsgronden voor openbare aanbesteding zijn als criteria opgenomen in de Europese richtlijnen. Criteria zijn bijvoorbeeld deelname aan een criminele organisatie, omkoping van een ambtenaar, valsheid in geschrifte, fraude met EG-subsidie, omkoping van anderen dan ambtenaren, heling, witwassen ...

De **voorzitter**:

Dank u wel.

Minister **Opstelten**:

... en dat is eigenlijk het antwoord op de vraag van mevrouw Gesthuizen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Dat is mooi.

Minister **Opstelten**:

Precies getimed en exact binnen twee minuten.

De **voorzitter**:

Niet precies. Het kon preciezer.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

De minister heeft het heel mooi opgelezen. Ik kan ook lezen. Ik lees hier dat we er in principe van uit moeten gaan dat er niet wordt geschikt als een bepaalde zaak grote maatschappelijke bezorgdheid of onrust heeft gewekt, ook in de financieel-economische sector. Dat is precies wat er nu aan de hand is. Daarom vraag ik de minister en de Kamer keer op keer om niet te schikken in dit soort gevallen. De minister heeft het nu wel over een substantiële straf, maar hoe substantieel is een taakstraf van 120 uur voor iemand die heeft geprobeerd om voor 200 mln., een bedrag waar de meeste mensen in ons land alleen maar van kunnen dromen, op te lichten? Wij hebben het hier vorige week nog gehad over een taakstraf. Toen zeiden de woordvoerders van de coalitiepartijen en van de gedoogpartij allemaal dat een taakstraf geen goede straf is voor mensen die ernstige delicten hebben begaan. Geldt dit dan alleen maar voor de mensen die op straat of op een andere manier crimineel zijn en geldt dat niet voor de hoge heren?

Minister **Opstelten**:

Het geldt niet alleen voor de hoge heren. Daar heeft het niets mee te maken. Het gaat om een snelle en effectieve afdoening door substantiële straffen. Het bedrag waarmee geschikt wordt, is altijd hoger dan er anders geëist zou worden door het Openbaar Ministerie. Het gaat om snelle schadeafhandeling. De schikking vindt volstrekt openbaar plaats. Het is aan de branche en aan de sector zelf of men nog een keer met zo iemand zaken wil doen. Daar ligt de verantwoordelijkheid.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Schikkingen werken niet bij grote fraude. Deze mensen betalen namelijk de criminele winst terug en daarbovenop betalen zij nog een kleine boete, die zij makkelijk kunnen betalen. In het slechtste geval krijg je dus een kleine boete en moet je het geld terugbetalen dat je probeerde

Opstellen

in je zak te steken. Dat is toch een uitnodiging om door te gaan?

Minister **Opstelten**:

Dat is het niet. Het is juist in dit soort zaken belangrijk om heel effectief en lik-op-stuk te opereren, daar duidelijk in te zijn en degene die het criminele feit heeft gepleegd, een antwoord te geven dat hem krachtig raakt. Het is ook heel belangrijk omdat je daarmee schade sneller kunt afhanderen. Uit een paar heel grote zaken blijkt dat dit effectief werkt.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Daar is mij nog helemaal niets van gebleken. Wel is mij gebleken dat het wordt opgevat als een vorm van klassenjustitie. Zo wil ik het hier dan ook noemen. Het is gewoon klassenjustitie, want alleen mensen met een dikke portemonnee kunnen zich op deze manier van hun straf vrijkopen. Het is klassenjustitie en het is bovendien knagen aan de wortels van de rechtsstaat. Als je echt iets heel ergs hebt gedaan, hoor je gewoon voor de rechter te komen en in het openbaar berecht te worden. Dan luidt uiteindelijk de uitspraak schuldig of onschuldig en weet de markt, maar ook de samenleving, waar die aan toe is met deze criminelen.

Minister **Opstelten**:

Ik neem daar afstand van. Het is geen klassenjustitie. Het is effectief optreden door de overheidsinstanties die de misdaad bestrijden en die klip-en-klaar een antwoord geven op wat er is gebeurd. Daardoor geven ze de ruimte om andere zaken ook af te doen. Zij opereren daarbij volstrekt transparant.

De heer **Çörüz** (CDA):

De betrouwbaarheid van de vastgoedmarkt staat op het spel. De minister zegt dat hij schikkers niet kan uitsluiten van openbare aanbestedingen. Daar neem ik notie van, maar ik vind het jammer. Zou de minister willen overwegen en dus ook tegen het OM willen zeggen dat, voordat er wordt geschikt, de schikkers een publieke schuldbekentenis moeten afleggen? Doen zij dat niet, dan moet het gewoon voor de rechter komen.

Minister **Opstelten**:

Een schikking is in feite een publieke schuldbekentenis. Zo komt het op mij over als minister. Zo moet het ook zijn, want het is gewoon straf. Het deugt van geen kant wat er is gebeurd. Het is crimineel en het wordt gestraft op deze manier. Maar het wordt effectief gedaan. Het is dus een schuldbekentenis. Ik zal het signaal dat de heer Çörüz afgeeft, aan het OM doorgeven.

De heer **Dibi** (GroenLinks):

Ik begrijp dat de minister alle antwoorden die zijn ambtenaren hebben voorbereid, nog eens te berde brengt. Hij kijkt naar wat niet kan. Ik vraag hem te kijken naar wat wel kan. Hij weet namelijk donders goed waar het over gaat. We discussiëren al jaren over de vraag hoe je mensen met een dikke bankrekening gewoon kunt aanpakken en geen mogelijkheid laat om allerlei vluchtroutes te zoeken en zichzelf vrij te kopen. Ik vraag de minister om met één maatregel te komen waarmee hij deze verdachten van vastgoedfraude kan uitsluiten van een schikking, want het draagvlak in de samenleving wordt daarmee ondermijnd.

Minister **Opstelten**:

Ik heb al gezegd wat de regels van het spel zijn. Iemand met een schikking kan niet worden uitgesloten van een overheidsaanbesteding. Om een inschrijver te kunnen uitsluiten van deelname aan de aanbesteding, moet worden voldaan aan de voorwaarden die ik heb genoemd. Dan kan het wel. Zo zit het in elkaar. Het kan als er een onherroepelijk vonnis is.

De heer **Schouw** (D66):

De fractie van D66 kan zich niet aan de indruk onttrekken dat vastgoedfraudeurs de overheid keihard uitlachen. Zij hebben vaak veel geld, zij hebben gefraudeerd en ze kopen gewoon met dat geld hun straf af. De fractie vindt dan ook dat paal en perk gesteld moet worden aan het schikken. Dat hebben we ook bij het vorige kabinet onder de aandacht gebracht. De toenmalige minister van Justitie heeft gezegd dat hij, naar aanleiding van deze zaak en de publieke discussie over de schikkingen, zou komen met een soort evaluatie en een aantal voorstellen aan de Kamer. Neemt deze minister die toezegging van zijn voorganger over?

Minister **Opstelten**:

Deze zaak houdt mij continu bezig. Ik geef aan wat nu staand beleid is in de praktijk. Ik ken de brief van mijn voorganger. Die had ik al gelezen en heb ik gisteren nog een keer gelezen. Ik zeg toe om op die lijn door te gaan. Dat is een algemeen aanvaarde lijn.

De **voorzitter**:

Dank u wel.

Minister **Opstelten**:

Het antwoord op de vraag van de heer Schouw is dus ja, maar dat neemt niet weg dat wat ik nu gezegd heb, staat.

De heer **De Wit** (SP):

Hoe komt de minister erbij om over een schikking te spreken als een openbare schuldbekentenis? De kern van een schikking is juist dat het geen schuldbekentenis is, dat een verdachte geen schuld bekent maar dat het OM het wijs vindt om een schikking te treffen vanwege allerlei redenen. Hoe komt de minister er dan bij om hier te spreken van een openbare schuldbekentenis?

Minister **Opstelten**:

Vanwege de inhoud van de schikking. Het duidelijk is dat er een schikking is omdat zich een crimineel feit heeft afgespeeld, meestal van niet geringe orde. Kijk naar de vastgoedfraudes en de Klimopzaak die nu speelt. In juridische zin zegt het woord "schikking" natuurlijk iets anders, maar in de publieke opinie is het feitelijk een totale schuldbekentenis van degene die het crimineel feit heeft gepleegd. Maar ik ben altijd bereid om te kijken of je dat kunt aanscherpen binnen de geldende normen.